

Κοινή Δήλωση Οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών σχετικά με τη θέση του Συμβουλίου για την πρόταση Κανονισμού Επιστροφών

Δεκέμβριος 2025

Οι υπογράφουσες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών από όλη την Ευρώπη, εκφράζουμε τη βαθιά μας ανησυχία για την κατεύθυνση που λαμβάνουν επί του παρόντος οι συζητήσεις σχετικά με την πρόταση Κανονισμού Επιστροφών στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το συμβιβαστικό κείμενο που ετοίμασε η Δανική Προεδρία, το οποίο αντικατοπτρίζει τις τροπολογίες και τις θέσεις που υπέβαλαν διάφορα κράτη μέλη, συνιστά σοβαρή και άνευ προηγουμένου υποβάθμιση των ασφαλιστικών δικλίδων, των νομικών προστατευτικών μέτρων και των προτύπων θεμελιωδών δικαιωμάτων στο πλαίσιο της πολιτικής επιστροφών της ΕΕ και του ευρύτερου νομοθετικού πλαισίου.

Ήδη από την αρχή, η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σηματοδότησε ένα σημαντικό βήμα προς τα πίσω, καθώς αποδυνάμωσε τις ασφαλιστικές δικλίδες, εισήγαγε πιο τιμωρητικά μέτρα και περιόρισε περαιτέρω το περιθώριο για προσεγγίσεις βασισμένες στα (ανθρώπινα) δικαιώματα στο πλαίσιο της πολιτικής επιστροφών της ΕΕ. Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και οι νομοθέτες έχουν την ευκαιρία να αντιμετωπίσουν αυτές τις ελλείψεις και να υιοθετήσουν μια προσέγγιση που βασίζεται περισσότερο στα δικαιώματα κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων. Ωστόσο, για την πλειονότητα των κρατών μελών, οι προτεινόμενες αλλαγές δεν είναι αρκετές. Μας ανησυχεί το γεγονός ότι τα κράτη μέλη αποδυναμώνουν συστηματικά και, σε ορισμένες περιπτώσεις, καταργούν πλήρως τις περιορισμένες εγγυήσεις που περιέχονται στην πρόταση. Αντί να ενισχύει τις υποχρεώσεις της ΕΕ στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το Συμβούλιο προωθεί διατάξεις που:

- Αυξάνουν τον κίνδυνο κράτησης επ' αόριστον, διευρύνοντας το πεδίο εφαρμογής της κράτησης και παρατείνουν τις περιόδους κράτησης πέραν των 24 μηνών που προτείνει η Επιτροπή, με επιπλέον παράταση έξι μηνών, και πολύ πέραν του ισχύοντος ορίου των 18 μηνών. Κυρίως, η μέγιστη περίοδος κράτησης θα μπορεί να εφαρμόζεται ξεχωριστά σε κάθε κράτος μέλος. Αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε επ' αόριστον κράτηση ατόμων σε όλα τα κράτη μέλη, πολύ πέραν του αναγκαίου, του αναλογικού ή του συμβατού με το δίκαιο της ΕΕ και τη νομολογία των ευρωπαϊκών δικαστηρίων.
- Αποδυναμώνουν την αποτελεσματική προσφυγή και την προστασία από την επαναπροώθηση, υπονομεύοντας τις ουσιαστική και εξατομικευμένη αξιολόγηση της μη επαναπροώθησης μέσω της εισαγωγής πολλαπλών εξαιρέσεων και της κατάργησης της *ex officio* επανεξέτασης. Η πρόταση περιορίζει περαιτέρω την ανασταλτική ισχύ της προσφυγής και καταργεί τις ελάχιστες προθεσμίες εντός των οποίων οι υπήκοοι τρίτων χωρών μπορούν να ασκήσουν προσφυγή, πράγμα που σημαίνει ότι τα άτομα θα μπορούν να απελαθούν πριν να έχουν την ευκαιρία να αμφισβητήσουν την απόφαση ή να ασκήσουν αποτελεσματική προσφυγή.
- Επεκτείνουν σημαντικά το βάρος της απόδειξης και το φάσμα των υποχρεώσεων που επιβάλλονται στους υπηκόους τρίτων χωρών προκειμένου να αποδείξουν τη συνεργασία τους κατά τη διάρκεια της διαδικασίας επιστροφής. Εάν εφαρμοστεί, αυτό θα επηρεάσει

σχεδόν όλα τα άτομα που βρίσκονται σε κατάσταση παρατυπίας, συμπεριλαμβανομένων και υποχρεώσεων που εκφεύγουν του εύλογου ελέγχου τους, για παράδειγμα, η έλλειψη κατοικίας ή η μη ύπαρξη σταθερής διεύθυνσης, κατάσταση στην οποία βρίσκονται πολλοί αιτούντες άσυλο. Όσοι κριθούν μη συνεργάσιμοι είναι πιθανό να αντιμετωπίσουν αυστηρές κυρώσεις, συμπεριλαμβανομένης της κράτησης, καθώς και ποινικών και οικονομικών κυρώσεων.

- Αποτελούν υπονόμηση για ένα κοινό σύστημα επιστροφών, εισάγοντας τη δυνατότητα για τα κράτη μέλη να καταφεύγουν σε πολλές περιπτώσεις στο εθνικό δίκαιο, συμπεριλαμβανομένων των λόγων κράτησης, των υποχρεώσεων συνεργασίας και των οικονομικών κυρώσεων, γεγονός που ενέχει τον κίνδυνο να υπονομευθεί η ασφάλεια δικαίου, η συνέπεια και η συνεκτική εφαρμογή των πολιτικών επιστροφής της ΕΕ.
- Διατηρούν τη δυνατότητα δημιουργίας κέντρων απέλασης («κόμβων επιστροφής») στο δίκαιο της ΕΕ, παρά τους σοβαρούς κινδύνους για τα ανθρώπινα δικαιώματα που αυτό συνεπάγεται και την παραβίαση βασικών αρχών του διεθνούς δικαίου, όπως η απαγόρευση της μη επαναπροώθησης ή της αυθαίρετης κράτησης.

Τα ζητήματα που επισημάνθηκαν παραπάνω είναι μόνο μερικά παραδείγματα από τα πολλά ανησυχητικά θέματα που συζητούν επί του παρόντος τα κράτη μέλη. Ορισμένες από αυτές τις εξελίξεις έρχονται σε αντίθεση με τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται στο πρωτογενές δίκαιο της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, καθώς και με την εξελισσόμενη νομολογία του ΔΕΕ και του ΕΔΔΑ. Επίσης, ενέχουν τον κίνδυνο να δημιουργήσουν σημαντικές νομικές προκλήσεις μετά την έγκρισή τους, να προκαλέσουν πολυπλοκότητα, να επιδεινώσουν τις αποκλίσεις μεταξύ των προτύπων των κρατών μελών και να επιβαρύνουν περαιτέρω το δικαστικό σύστημα.

Ανησυχούμε βαθιά για το γεγονός ότι οι συζητήσεις του Συμβουλίου δίνουν τόσο μικρή προσοχή στην ασφάλεια, την αξιοπρέπεια και τα ανθρώπινα δικαιώματα και δεν προασπίζουν τις θεμελιώδεις αξίες της ΕΕ. Αντί να δημιουργήσουν ένα δίκαιο, λειτουργικό και ανθρώπινο σύστημα επιστροφών, τα κράτη μέλη προωθούν μια προσέγγιση που είναι αυστηρά τιμωρητική, επικεντρώνεται όλο και περισσότερο στην εξωτερική ανάθεση ευθυνών σε χώρες εκτός Ευρώπης και δίνει προτεραιότητα στην αναγκαστική επιστροφή έναντι της εθελοντικής αποχώρησης. Η υπόθεση ότι αυστηρότεροι κανόνες, καταναγκαστικά μέτρα, κράτηση επ' αόριστον και ασθενέστερες εγγυήσεις θα αυξήσουν τα ποσοστά επιστροφής είναι λανθασμένη και εμπειρικά αβάσιμη. Τα συστήματα επιστροφής που σέβονται τα δικαιώματα βασίζονται στην εμπιστοσύνη, τις δίκαιες διαδικασίες, την αξιοπρεπή μεταχείριση και τις αξιόπιστες οδούς προστασίας. Μια αυθαίρετη, τιμωρητική ή ανασφαλής προσέγγιση θα οδηγήσει τους ανθρώπους στην παρανομία, την ένδεια, θα μειώσει τη συνεργασία και θα υπονομεύσει τους ίδιους τους στόχους επιστροφής που τα κράτη μέλη ισχυρίζονται ότι προωθούν.

Καλούμε τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη να:

✓ Αποφύγουν την υπερβολική και επιζήμια έμφαση στα ποσοστά επιστροφών ως μοναδικό δείκτη αποτελεσματικότητας των πολιτικών επιστροφής και να αναπτύξουν μια προσέγγιση που θα

επικεντρώνεται στη βιωσιμότητα και τη συμμόρφωση με τα δικαιώματα κατά τη διαδικασία της επιστροφής και θα δίνει έμφαση στην προστασία, τις νόμιμες οδούς και τα μέτρα ένταξης.

✓ Δώσουν προτεραιότητα στην αξιοπρεπή, ασφαλή και βιώσιμη επιστροφή, βασισμένη στην υποστήριξη της επανένταξης, την εθελοντική επιστροφή και τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας, αντί των αναγκαστικών επιστροφών.

✓ Αποκαταστήσουν και ενισχύσουν τις ασφαλιστικές δικλίδες των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην πρόταση κανονισμού επιστροφών, συμπεριλαμβανομένων των αυστηρών αξιολογήσεων της μη επαναπροώθησης, των αποτελεσματικών μέσων έννομης προστασίας με αυτόματο ανασταλτικό αποτέλεσμα και των αυστηρών περιορισμών στην κράτηση, έτσι ώστε αυτή να παραμένει μέτρο έσχατης ανάγκης, να υπόκειται σε αυστηρές απαιτήσεις αναλογικότητας και αναγκαιότητας και να εφαρμόζεται για το συντομότερο δυνατό χρονικό διάστημα.

✓ Διασφαλίσουν την ύπαρξη ασφάλειας δικαίου και τη συμμόρφωση με το δίκαιο της ΕΕ και το διεθνές δίκαιο, συμπεριλαμβανομένης της νομολογίας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ).

Καθώς οι διαπραγματεύσεις εισέρχονται στην τελική τους φάση, καλούμε τα κράτη μέλη να επανεξετάσουν την τρέχουσα κατεύθυνση των διαπραγματεύσεων και να διατηρήσουν τη δέσμευση της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, το κράτος δικαίου και την αξιοπρέπεια για όλους. Ένα σύστημα επιστροφών που αγνοεί τα θεμελιώδη δικαιώματα δεν είναι μόνο παράνομο, αλλά και ανεφάρμοστο, μη βιώσιμο και ασύμβατο με τους κανόνες και τις αξίες στις οποίες βασίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι συνυπογράφουσες οργανώσεις:

Africa Solidarity Centre Ireland (ASCI)
ASGI
AWO Bundesverband e.V.
BRD-Sweden
Caritas Europa
Center for Legal Aid " Voice in Bulgaria
Centre for Peace Studies, Croatia
Churches' Commission for Migrants in Europe (CCME)
Collectif de sauvegarde de la LADDH
Comisión Española de Ayuda al Refugiado (CEAR)
Community Rights in Greece
Croatian Law Centre
Danish Refugee Council (DRC)
Diakonie Deutschland
Dutch Council for Refugees
ECRE
EGCSO European-Global Civil Society Organization
EuroMed Rights
European-Global Civil Society Organization

Extranjeristas en Red
FARR, the Swedish Network of Refugee Support Groups
FEANTSA (European Federation of National Organisations Working with the Homeless)
Female Fellows e.V
Finnish Refugee Advice Centre
Forum réfugiés
France terre d'asile
Ελληνική Επιτροπή Διεθνούς Δημοκρατικής Αλληλεγγύης
Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ)
Ελληνικό Φόρουμ Προσφύγων
Gruppo Melitea
HIAS Ελλάδας
Human Rights Legal Project
Human Rights Watch
ICMC Europe
IRC - International Rescue Committee
Italian Council for Refugees
Italiani Senza Cittadinanza
Jesuit Refugee Service (JRS) Europe
JRS Belgium
JRS Croatia
Karama - Collective Solidarity Klikaktiv
Macedonian Young Lawyers Association
Mediterranea Bruxelles
Mesdhe
Migr/Azioni
Migrante Netherlands
Migration Inc.
Migration Policy Group - MPG
Ocalenie Foundation
Oxfam
Palestina e lire
Passerell
Pinay sa Holland-GABRIELA
Portuguese Refugee Council (CPR)
PRO ASYL National Working Group on Refugees
Right to Protection Charitable Foundation
Safe Passage International
Schweizerische Flüchtlingshilfe
Support Group Network (SGN)
Swedish Refugee Law Centre
Symbiosis-Council of Europe School of Political Studies in Greece
The Palestinian Human Rights Organization - PHRO
Vluchtelingenwerk Vlaanderen
WeMove Europe
80:20 Educating and Acting for a Better World